

– om det annonserade preparatet är från samma ämnesområde.

JM anmärker även på att Seretide Diskus (beta2-agonist och inhalationssteroid) och två coxiber annonseras i Tema Allmänmedicin. Dessa preparat har flitigt annonserats i de flesta utgåvor under hela förra året, varför det är svårt att dra slutsatser om att de också finns med i Tema-tidningarna.

Den övriga kritiken är av samma halt. Jag blir därför alltmer övertygad om att DM, trots JMs kritik, ska fortsätta att publicera Tema-nummer på exakt samma vis som hittills. Under ledning av Maja Florin, som är en av landets mest kompetenta medicinjournalister, har Tema-tidningarna förnyat bevakningen av svensk sjukvård. (En knorr i sammanhanget är att Läkartidningen för något år sedan förgäves försökte värva Maja Florin.)

Fem raka frågor

JMs kritik får jag och redaktionen alltså försöka leva med. Men det finns några frågor som JM under en dryg månad undvikit att besvara, trots att det var han som initierade dem. Dem är JM skyldig att besvara – för trovärdighetens skull:

1. Ge konkreta exempel på sådana faktafel i DM som kan ha orsakats av undermålig faktagranskning.
2. Redovisa exempel på när kommersiella annonser i DM påverkat det redaktionella innehållet.
3. Ge exempel på när DM skulle ha använt felaktiga spridningssiffror.
4. Förklara att LT under ett och samma år (2002) i sin egen marknadsföring hävdar att tidningen har 98 procent av läkarna som läsare. Några månader senare sjönk antalet läsare i de egna annonserna plötsligt till 68,3 procent.
5. Avge en utförlig jävsdeklaration, för redaktionen och dig själv.

Om utrymmet i LT inte skulle räcka till kan jag erbjuda spaltutrymme i DM! Om JM bara skulle prioritera en enda fråga är det den sista som är viktigast, för mig och alla andra läsare av Läkartidningen. •

Kommentar

Josef Milerad svarar i nästa veckas nummer och därmed sätter vi också punkt för denna debatt.

red

Bisarr debatt i syfte att avleda kritik mot undermålig forskning och mediala larm

II Det har gått flera månader sedan jag i och med ett genmäle till Dagens Forskning avslutade min medverkan i den bisarra skendebatt som alla initierade vet har helt annat syfte, nämligen att avleda uppmärksamhet från den undermåliga forskning kring miljörisker och det ansvarslösa larmande i medier som till sist utsatts för offentlig granskning.

Konsultuppdragen

Inom ramen för min professur vid Harvard har jag under en 10-årsperiod vid några tillfällen accepterat vetenskapliga konsultuppdrag av det slag universitetsledningen aktivt stödjer och uppmuntar. Mina argument och ställningstaganden finns redovisade i publicerade artiklar, offentliga föredrag, granskning av vetenskapliga protokoll och inlagor till den amerikanska miljöskyddsmyndigheten (EPA).

För att öka kvaliteten i detta arbete samverkar ofta en grupp forskare från ledande universitet i USA, från federala National Institutes of Health (NIH) och

från WHO-organet International Agency for Research on Cancer (IARC). Jag står orubbligt bakom mina vetenskapliga ställningstaganden inom ramen för detta arbete och menar att dess nytta sträcker sig långt bortom industrins snäva vinstintressen.

Hycklande indignationsjournalistik

Det förblir därför obegripligt för mig hur detta arbete skulle kunna ha något samband med trovärdigheten i min egen epidemiologiska forskning, som därtill har en helt annan inriktning. En meningsfull och saklig diskussion kring dessa frågor kan äga rum först när den lilla grupp som nu försörjer sig på hycklande indignationsjournalistik istället specificerar vilka av mina bedömningar och uttalanden som de anser saknar god vetenskaplig grund.

Hans-Olov Adami
professor, prefekt,
Karolinska institutet

Vem sponsrar Läkartidningens mörkläggnings?

II I LT 50/2002 (sidorna 5062-3) finns en Medicinsk kommentar med rubriken »Vad bör en medicinsk tidskrift ge – fakta eller sponsrad underhållning?« samt en artikel av Olof Nyrén: »Vem kan man lita på? Om journalisters uppdrag och agendor«.

Både ledaren och artikeln handlar om, och angriper, det faktum att tidskriften *Medikament* är en kommersiell produkt, något som så vitt jag vet aldrig varit dolt. Olof Nyrén prövar den djärva hypotesen att den kommersiella tidskriften är kommersiell med sina epidemiologiska verktyg, och får den bekräftad. En vetenskaplig bekräftelse av det som redan är vetet.

Underhållningen

Olof Nyrén anger en intressekonflikt: han arbetar på samma institution som Hans-Olov Adami, en måltavla för det som utgjort den »sponsrade underhållningen«. Läkartidningen bemöter genom att byta samtalsämne. Att byta samtalsämne är en klassisk mörkläggningsstrategi.

Undertecknad är den som stått för underhållningen [1] och därmed skapat Nyréns intressekonflikt. Eftersom in-

teressekonflikter varit ämnet för underhållningen kan det vara av intresse att veta vad Läkartidningen mörklägger och sopar under mattan.

Hans-Olov Adami har bisysslor. Offentligt anställda ska ange sina bisysslor. Adami har antytt sina, men utan precisering och utan angivande av uppdragsgivare. Tex framträdde han på en konferens i Korea på uppdrag av en konsultfirma. Konsultfirman bekostade på uppdrag av en klient tre deltagare till denna konferens. Två framträdde som oberoende forskare, den tredje var från konsultfirman.

Bidragen från dessa tre var samordnade så att budskapet skulle bli tydligt. Konsultfirmans uppdragsgivare fick alltså tre bidrag som kompletterade varandra, men två framträdde som om de inte hade någon kommersiell koppling. Om sådana dolda förbindelser med industrin handlar underhållningen. Poängen med att dölja dessa förbindelser är just att de ska framstå som oberoende när man avger en partsinlaga, fastän man får betalt för att göra det.

Historien med Korearesan har varit känd i ett år, de frånvarande uppgifterna om bisysslor likaså. Adami har haft Gott

om tid att lägga papperen på bordet, alltså redovisa vilka uppdrag och uppdragsgivare han har vid sidan om sitt ordinarie arbete. Han har inte gjort det.

I stället har han tolkat kravet på öppenhet som en kritik mot alla former av industrikontakter och ett krav på att forskningen ska isoleras från samhället i övrigt. Det är hans, och kanske andras, personliga tolkning. Adami har uppfunnit något som man ännu inte hunnit med att hantera inom forskningsetiken: »oberoende partsinlagor betalda av ena parten«.

Nyréns intressekonflikt berättar att han ryckt ut till försvar av en kollega, och det är väl inget konstigt med det. Att Läkartidningen underhåller sina läsare med mörkläggning av bristande öppenhet samtidigt som P C Jersild ger etiklektioner på annan plats i samma nummer kan däremot te sig märkligt för många.

Bo Walhjalt
skribent, Göteborg

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Skribenten är publicerad i den kommersiella tidskriften *Medikament*.

Replik:

Personangreppen mot Adami ett försök från *Medikament* att blanda bort korten

■ Det är intressant, men också skrämmande, att journalisten Bo Walhjalt tar så lätt på – eller kanske inte ens förstår – den allvarliga problematik som jag tog upp i min debattartikel (LT 50/2002, sidorna 5110-2).

Rågängen mellan annonser och text

Det stora flertalet tidskrifter i Sverige är förvisso kommersiella, men nästan alla klarar rågången mellan den fullt legitima strävan att finansiera genom att upplåta delar av sidutrymmet för annonser och den journalistiska oväld som krävs i den redaktionella texten. Kravet på saklighet och journalistiskt oberoende gäller såväl urvalet av material som artiklarnas sakinhåll.

Avsteg från denna fundamentala princip är, enligt min mening, särskilt klandervärda om de hotar att vilseföra en yrkeskår som inte bara har inflytande över betydande flöden av skattebetalarnas pengar utan också är beroende av korrekt information för att kunna ge sina patienter den bästa vården.

Försöker blanda bort korten

Raljeriet över att jag påvisat att det redaktionella innehållet i *Medikament* är

Referens

1. Walhjalt B. Greenwashing – en introduktion. *Medikament* 6/2002.

Replik

Jag avstår från kommentar med hänvisning till mitt svar till *Medikaments* chefredaktör Bo Zackrisson i *Läkartidningen* 4/2003 (sidan 253).

Josef Milerad
*medicinsk chefredaktör,
Läkartidningen*

»kommersiellt« tyder – i bästa fall – på en häpnadsväckande aningslöshet.

Att tidskriften *Medikament* försöker blanda bort korten för läsekretsen står tämligen klart. Min farhåga att personangreppen på Hans-Olov Adami – utan anknytning till läkemedelsindustrin och därmed en passande måltavla för en pseudodebatt – är en del i denna strategi styrks av Walhjalts inlägg. Den ser ut som en nattstånden repris av det som avhandlades för flera månader sedan i *Dagens Forskning* och som sedan bemöttes av Adami.

Kulisser och rökråd

Högst relevant (och som angavs i Adamis genmäle i DF) är att Karolinska institutets rektor Hans Wigzell anser att rapporteringen av bisysslor följt Karolinska institutets regelverk och att det därför ingenting finns att anföra. Kulisser och rökråd!!

Olof Nyren
*professor, institutionen
för medicinsk epidemiologi,
Karolinska institutet
olof.nyren@mep.ki.se*

Skolmedicin och känsloliv

■ Hans Isakssons och Dan Larhammars artikel om alternativmedicin i *Läkartidningen* 3/2003 (sidorna 144-7) slår in öppna dörrar. Alla vet att inom detta öppna område existerar ett omfattande och hänsynslöst kvacksalveri. Det hör marknadssekonomi till.

Eftersom vetenskaplig metodik avgränsar sig genom självpåtagen relevans uppstår en suddig gråzon, skolmedicinens krisområde, där den objektinriktade metodiken är värdelös (jfr mitt inlägg i LT 36/2002). En gråzon som även den är vidöppen för aggressiv marknadsföring.

Rekommendation: skilsmässa

Ett litet praktiskt exempel bland många. Från medicinkliniken remitterades en patient med fleråriga, terapiresistenta halsryggs- och huvudvärksproblem. Några *timmars* genomgång förde till rekommendationen skilsmässa. Ett halvår senare mötte jag en nyskild, besvärslös och glad person.

Den läkare som efter tio minuters konsultation på grund av tidsbrist i ett liknande fall ordinerar ett genom hård marknadsföring populärt preparat är en charlatan. Punkt slut.

Björn Rosendal
fd överläkare, Laholm

Omskärsdebatten avslutad

På förekommen anledning meddelas att debatten om manlig omskärelse tills vidare är avslutad.

red ➤